

ساخت واژه در دیوان حافظ

واژگان کلیدی

* ساخت واژه

* واژه

* تکواژ

* وند تصریفی

* وند اشتقاقی

ساناز صادقی سوره* s.sadeqi.sss@gmail.com

دانشجوی دکتری زبان شناسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکز

دکتر ایران کلباسی

استاد زبان شناسی پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

چکیده

اغراق نخواهد بود اگر حافظ شیراز را حافظه‌ی ایران بدانیم، معانی و مفاهیمی که در دیوان حافظ، روح خواننده را به خود مجذوب می‌کند عصاره‌ی تفکر، فرهنگ و تاریخ و جوهره‌ی تجربیات قوم ایران است. امروزه شاهد هستیم که بیشترین کتاب‌های منتشر شده در ایران، درباره یکی از ویژگی‌های حافظ و شعرش می‌باشند. هدف این پژوهش بررسی شیوه‌های تشخیص واژگان مرکب و مشتق و مرکب-مشتق با توجه به کتاب *ساخت اشتقاقی واژه در فارسی/ امروز از ایران کلباسی* (۱۳۹۱) می‌باشد. این پژوهش به روش توصیفی-تحلیلی انجام شده است. دیوان حافظ مورد بررسی در این تحقیق چاپ دهم نسخه‌ی علامه قزوینی و قاسم غنی است که سال ۱۳۸۱ توسط انتشارات شقایق چاپ شده است. در این مقاله، پژوهشگر از مطلع «الف» تا «ی» دیوان حافظ را بررسی نموده است و بر اساس نتیجه‌گیری‌های بدست آمده میزان استفاده از کلمات مشتق، مرکب یا مرکب-مشتق، پیشوند و پسوندهای اشتقاقی غیر فعلی، بن حال و بن گذشته، جزء غیر فعلی به صورت پیشوند و پسوندهای اشتقاقی فعلی و همینطور حرف اضافه را مشخص کرده است. نتایج به دست آمده از تحلیل داده‌های این پژوهش بررسی ساخت واژه در شعر حافظ، کشف عناصر سازنده واژه‌های مشتق و مرکب و از سویی دیگر فرآیندهای ترکیب و اشتقاق در شعر او می‌باشد. همچنین این بررسی ما را با اصول ساخت واژه‌ای مشتق و مرکب در زمان حافظ یعنی قرن هشتم آشنا خواهد کرد و در نهایت می‌توان ساختار زبانی دیوان حافظ را با زبان معیار مقایسه کرد.